

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků v senátu složeném z předsedkyně Kateřiny Šimáčkové (soudkyně zpravodajky), soudkyně Ivany Janů a soudce Ludvíka Davida ve věci ústavní stížnosti stěžovatelky **MONSTERA INTERNATIONAL, a. s.**, se sídlem Londýnská 57/376, Praha 2, zastoupené JUDr. Miroslavem Zámečkou, advokátem, se sídlem Na Příkopě 23, Praha 1, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 9. 2013 sp. zn. 11 To 114/2013 a usnesení Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 10. 7. 2013 č. j. 7 VZV 13/2012-4663, za účasti Vrchního soudu v Praze a Vrchního státního zastupitelství v Praze jako účastníků řízení, takto:

- I. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 9. 2013 sp. zn. 11 To 114/2013 a usnesením Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 10. 7. 2013 č. j. 7 VZV 13/2012-4663 bylo porušeno základní právo stěžovatelky na spravedlivý proces zaručené čl. 36 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Tato usnesení se proto ruší.**

Odůvodnění:

I. Rekapitulace ústavní stížnosti a dosavadního průběhu řízení

1. Podáním učiněným ve lhůtě a splňujícím i další podmínky podle zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) se stěžovatelka s odkazem na porušení svých ústavně zaručených práv domáhala zrušení v záhlaví citovaných usnesení Vrchního soudu v Praze a Vrchního státního zastupitelství v Praze. Vrchní soud napadeným usnesením zamítl podle § 148 odst. 1 písm. c) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), jako nedůvodné stížnosti společností **MONSTERA INTERNATIONAL a. s.** (stěžovatelky) a **Monstera Development s.r.o.** proti napadenému usnesení státního zástupce vrchního státního zastupitelství, kterým byly zamítnuty žádosti jmenovaných společností jako majitelé bankovních účtů o omezení zajištění peněžních prostředků na těchto účtech, které byly policejním orgánem zajištěny jako výnos z trestné činnosti v trestní věci jiné obviněné fyzické osoby.

2. Dne 28. 12. 2011 byly policejním orgánem podle § 79a odst. 1, 2 trestního řádu jako výnos z trestné činnosti zajištěny peněžní prostředky nacházející se ke dni 10. 10. 2011 na bankovním účtu stěžovatelky, a to včetně peněžních prostředků na účet dodatečně došlých. Stěžovatelčiny stížnosti proti usnesení o zajištění peněžních prostředků byly Vrchním soudem v Praze zamítnuty. Stěžovatelka v době od května do června 2013 opakovaně žádala Vrchní státní zastupitelství v Praze o omezení zajištění peněžních prostředků, a to vzhledem ke konkrétním platbám, které v žádostech uváděla.

3. Státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze v usnesení napadeném ústavní stížností neshledal podmínky pro omezení zajištění peněžních prostředků, které stanovuje § 79a odst. 3 trestního řádu. Podle státního zástupce lze důvodně předpokládat, že na účtu zajištěné peněžní prostředky a též dodatečně došlé platby za úhradu nájemného za pronájem, který je předmětem dané trestní věci, by mohly být výnosem z trestné činnosti, a jejich zajištění je proto namístě. K možnosti omezit zajištění peněžních prostředků pak státní zástupce uvedl, že výhradním důvodem pro takový postup je skutečnost, že daných peněžních prostředků nebo jejich části již pro účely trestního řízení není třeba, k čemuž však vzhledem k probíhajícímu vyšetřování ve stěžovatelském případě ještě nedošlo. Dle státního zástupce samotná povinnost hradit závazky různého druhu pro omezení zajištění nepostačuje.

4. Vrchní soud v Praze se v napadeném usnesení plně ztotožnil s právním názorem státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze. Podle názoru vrchního soudu je účelem zajištění nejen náležité zjištění trestných činů a spravedlivé potrestání jejich pachatelů, ale ve stejné míře snaha o eliminaci škod způsobených trestnou činností, tj. tzv. účel reparační. V dané fázi předmětného trestního řízení vrchní soud shledal, že zájem na dosažení objasňovacího a reparačního účelu zajištění převyšuje nad zájmem stěžovatelky na úhradě jejích závazků různého druhu. Vrchní soud taktéž vzhledem k náročnému a právně složitému dokazování v předmětné věci neshledal průtahy, jež by nedůvodně prodlužovaly zajištění peněžních prostředků na účtu stěžovatelky.

5. Stěžovatelka je obchodní společností, která na základě smlouvy o provozování čerpacích stanic přenechala smluvnímu partnerovi do úplatného užívání nemovitosti ve svém vlastnictví. Dle tvrzení stěžovatelky tvoří veškerý její příjem výnos z uvedeného smluvního vztahu, který je zaslán na účet stěžovatelky zajištěný usnesením policejního orgánu. Stěžovatelka tak v současné době nedisponuje žádnými vlastními prostředky, ze kterých by mohla hradit své závazky, například platby za poskytované účetní služby, právní služby, daňové povinnosti a další provozní náklady, z čehož jí vznikají dodatečné náklady, k jejichž uhrazení musí získávat prostředky prostřednictvím půjček, což časem může vést až k insolvenční stěžovatelky.

6. Napadeným rozhodnutím stěžovatelka vytýká porušení základních ústavních principů a svých ústavně zaručených práv, a to práva vlastnit majetek, práva podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost a práva na spravedlivý proces podle čl. 11 odst. 1 a 4, čl. 26 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále též „Listina“). Zásah do svých ústavně zaručených práv stěžovatelka spatřuje v tom, že v rozporu s krátkodobým charakterem zajišťovacího institutu podle § 79a trestního řádu jsou již 23 měsíců zajištěny veškeré její peněžní prostředky, přičemž dozorující státní zástupce bez řádného odůvodnění stěžovatelce neumožňuje takovou dispozici se zajištěnými prostředky, která by jí umožnila uhradit konkretizované smluvní závazky a provozní náklady, a to prostřednictvím procesního postupu dle § 79a odst. 3 trestního řádu o zrušení nebo omezení zajištění. Stěžovatelka přitom odkazuje i na výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 2/1998 a též na judikaturu Ústavního soudu (nález sp. zn. II. ÚS 642/07).

7. Podle stěžovatelky tak postupem Vrchního státního zastupitelství v Praze vůči ní ve vztahu k zajištění jejích peněžních prostředků byly překročeny meze proporcionality mezi zájmem na vyšetření stíhané trestné činnosti a právem na nerušené užívání vlastnictví a právem na podnikání, a to až do té míry, že daná situace může vést k insolvenční stěžovatelky.

8. Stěžovatelka zdůrazňuje, že její ústavní stížnost nesměruje proti důvodnosti vedení trestního řízení.

II. Vyjádření účastníků řízení a replika stěžovatelky

9. Ústavní soud vyzval účastníky řízení k vyjádření k ústavní stížnosti. Vrchní soud v Praze ve svém vyjádření ze dne 2. 1. 2014 poukázal na argumentaci uvedenou v odůvodnění svého rozhodnutí napadeného ústavní stížností.

10. Vrchní státní zastupitelství v Praze se ve svém vyjádření ze dne 17. 12. 2013 neztotožnilo s argumenty stěžovatelky a označilo její stížnost za zjevně neopodstatněnou. Uvedlo, že rozhodnout o zrušení nebo omezení zajištění lze pouze tehdy, pokud její zajištění již není pro účely trestního řízení nutné. Napadené usnesení o zajištění peněžních prostředků má podle něj zákonný podklad a je důvodné, přičemž je s ohledem na míru podezření ze stíhané trestné činnosti taktéž důvodné jeho další trvání. Zajištěním peněžitých prostředků, majícím jenom dočasnou a zatímní povahu, nemohlo být neúměrně zasazeno do stěžovatelčina ústavně zaručeného práva vlastnit majetek a práva na spravedlivý proces. Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 2/1998 nemá právní závaznost, navíc neukládá státnímu zástupci povinnost postupovat obligatorně dle § 79a odst. 3 trestního řádu, nýbrž shledání podmínek pro omezení nebo zrušení zajištění ponechává zcela na úvaze státního zástupce. Ve stěžovatelčině případě státní zástupce důvody pro omezení zajištění nebo stanovení výjimky ze zákazu dispozice se zajištěnými prostředky za účelem úhrady daňových povinností a dalších nákladů neshledal. Vrchní státní zastupitelství též upozornilo, že v současné době je zajištěn pouze zlomek částky, na niž se zajištění vztahuje. Dosavadní délka trestního řízení pak podle něj s ohledem na rozsáhlost stíhané trestné činnosti není nepřiměřeně dlouhá tomu, aby opodstatňovala zásah do základního práva vlastnit majetek v rozsahu, v jakém k zajištění došlo.

11. Na vyjádření Vrchního státního zastupitelství v Praze stěžovatelka reagovala svou replikou ze dne 17. 1. 2014. K otázce „fungující společnosti“ uvedla, že je obchodní společností vyvíjející činnost, z čehož jí vznikají aktiva i závazky, které musí hradit. Vzhledem k tomu, že jedinými jejími aktivy jsou příjmy z nájemného hrazené na účet podléhající zajištění, nemá žádnou možnost se svými aktivy disponovat. Ve vztahu k výkladovému stanovisku Nejvyššího státního zastupitelství č. 2/1998 stěžovatelka uvedla, že i přes jeho právní nezávaznost je zřejmé, že jeho nerespektování by mělo přicházet v úvahu jen v odůvodněných případech. Stěžovatelka s ohledem na svou situaci blíže popsanou v ústavní stížnosti opakovaně žádá o omezení zajištění konkrétních peněžních prostředků ke konkrétním dispozicím, zejména k hrazení daňových povinností a dalších závazků, což má v její situaci – na rozdíl od právního názoru vrchního státního zastupitelství – umožňovat předmětné ustanovení trestního řádu, zpřesněné výkladovým stanoviskem. K otázce důvodnosti rozhodnutí o omezení zajištění stěžovatelka odkazuje na požadavek hledat a určovat míru proporcionality v postupu státního zastupitelství ve vztahu k stěžovatelce. Zmiňuje konkrétní příklady, kdy dozorující státní zástupkyně nebylo vyhověno jejím žádostem o omezení zajištění za účelem platby daně z přidané hodnoty (žádost z 13. 6. 2013) a platby daně z příjmů právnických osob (žádost ze dne 27. 6. 2013), čímž stěžovatelce naprosto zbytečně vznikly další náklady v podobě úroku z prodlení a exekučních nákladů ve výšce 175.906 Kč. Konečně k délce trestního řízení, dané dle vrchního státního zastupitelství skutkovou rozsáhlostí a právní složitostí stíhané trestné činnosti, stěžovatelka uvádí, že délka trestního řízení má také hrát významnou roli při posuzování výjimek ze zákazu dispozice se zajištěnými prostředky, přičemž při trvání zajištění po dobu 25 měsíců již podle stěžovatelky

k zásahu do jejích základních práv došlo.

III. Hodnocení Ústavního soudu

A. Právní východiska k posouzení ústavní stížnosti

12. Po přezkoumání ústavní stížností napadených usnesení a spisového materiálu dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

13. Ústavní soud připomíná, že je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy). Není soudem nadřazeným obecným soudům, nevykonává nad nimi dohled či dozor. Jak opakovaně konstatoval ve věcech týkajících se uplatnění zajišťovacích institutů v trestním řízení, kasační pravomoc Ústavního soudu se může uplatnit teprve tehdy, byly-li v řízení před obecným soudem porušeny ústavní procesní principy či jsou-li závěry obecných soudů v extrémním rozporu se zjištěným skutkovým stavem.

14. Stěžovatelčiny námitky obsažené v ústavní stížnosti vytykají napadeným usnesením jednak samotný jejich závěr, tj. zamítnutí požadovaného omezení zajištění stěžovatelčinych peněžních prostředků, jednak nedostatečnou kvalitu jejich odůvodnění. Ústavní soud přitom za klíčovou považuje právě tuto druhou skupinu stěžovatelčinych námitek, které brojí proti nedostatečnému a zcela arbitrárnímu vypořádání se s konkrétními žádostmi stěžovatelky o omezení zajištění peněžních prostředků ze strany dozorujícího státního zástupce a posléze i ze strany vrchního soudu, v zásadě se ztotožňujícího s odůvodněním usnesení státního zástupce. Ústavnímu soudu totiž z pozice strážce ústavnosti a s ohledem na principy subsidiarity zásahu do pravomoci jiných orgánů a dělby moci nenáleží bez předchozího přesvědčivého rozhodnutí státního zastupitelství a obecného soudu posuzovat souladnost jednotlivých žádostí stěžovatelky s účelem zajištění, jejich důvodnost a oprávněnost v kontextu rozsahu a průběhu trvání zajištění v předmětném trestním řízení.

15. Ústavní soud zde tak předně připomíná svou konstantní judikaturu, podle níž ústavně zaručenému právu na spravedlivý proces (čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod) odpovídá povinnost obecných soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit a v tom rámci se adekvátně, co do myšlenkových konstrukcí racionálně logickým způsobem vypořádat s argumentačními tvrzeními uplatněnými účastníky řízení [nález sp. zn. I. ÚS 2183/12 ze dne 22. 5. 2013, nález sp. zn. II. ÚS 435/09 ze dne 2. 6. 2009 (N 129/53 SbNU 623), nález sp. zn. I. ÚS 113/02 ze dne 4. 9. 2002 (N 109/27 SbNU 213), nález sp. zn. III. ÚS 521/05 ze dne 23. 3. 2006 (N 70/40 SbNU 691), nález sp. zn. III. ÚS 151/06 ze dne 12. 7. 2006 (N 132/42 SbNU 57), nález sp. zn. III. ÚS 677/07 ze dne 1. 11. 2007 (N 179/47 SbNU 371), nález sp. zn. I. ÚS 3184/07 ze dne 17. 4. 2008 (N 71/49 SbNU 61), nález sp. zn. III. ÚS 961/09 ze dne 22. 9. 2009 (N 207/54 SbNU 565)]. Obdobnou náročnost je přitom třeba klást i na odůvodnění rozhodnutí státního zástupce, pokud zákonodárce tomuto orgánu svěřil pravomoc rozhodovat o zásazích do základních práv a svobod a o rozsahu těchto zásahů. Článek 36 odst. 1 Listiny totiž dopadá nejen na řízení před obecnými soudy, ale též na řízení před „jinými orgány“ ve stanovených případech, kdy se jednotlivec domáhá svého práva. Zajištění peněžních prostředků přitom bez jakýchkoli pochybností představuje zásah do substantivního základního práva, konkrétně práva vlastnického, chráněného čl. 11 Listiny. Pro rozhodování o tomto zásahu ve fázi přípravného řízení trestního zákonodárce určil státního zástupce (výjimečně policejní orgán). I tento orgán tak musí být vázán článkem 36 Listiny a z něj vyplývajícími základními požadavky na kvalitu odůvodnění jeho rozhodnutí. Zcela nedostatečné či vůbec absentující odůvodnění rozhodnutí o zajištění, respektive omezení zajištění peněžních

prostředků by mohlo představovat až svévoli, zprostředkovaně zasahující do samotného substantivního práva dotčeného jednotlivce.

16. Pokud se pak jedná o vlastní problematiku zajištění peněžních prostředků, Ústavní soud považuje za vhodné připomenout své závěry, které již vyslovil ve své rozhodovací praxi. V nálezu sp. zn. I. ÚS 2485/13 ze dne 2. 12. 2013 Ústavní soud vyložil (body 48–49), že *„peněžní prostředky na účtu u banky, zajišťované podle § 79a trestního řádu, představují majetek ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen ‚Protokol‘), resp. podle čl. 11 Listiny, a zajištění samotné je opatřením zasahujícím do základního práva na pokojné užívání majetku. Jedná se ovšem o prostředek pouze dočasný, svou povahou zatímní a zajišťovací, nepředstavující konečné rozhodnutí ve věci. ... Z preventivní povahy zajišťovacích institutů přirozeně vyplývá, že se pohybují vždy v rovině pravděpodobnosti a nikoli jistoty ohledně budoucích následků, jež se snaží předvídat. Závěr, že zajištěný majetek má uvedené určení, tedy nemusí být plně hodnověrný a není ani konečný, přičemž může být dalším šetřením vyvrácen (srov. Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. I. díl, 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. str. 600, bod 6.).“*

17. Ze zásady subsidiarity přezkumu Ústavního soudu plyne, že jsou to v první řadě orgány činné v trestním řízení, jejichž úkolem je posuzovat oprávněnost použití zajišťovacích nástrojů v trestním řízení. Ústavnímu soudu nepřísluší zasahovat do takto vymezené pravomoci orgánů činných v trestním řízení, pokud jejich činností nedošlo k zásahu do ústavně zaručených základních práv a svobod, a to i v případě, že by na konkrétní podobu ochrany práv zakotvených v podústavních předpisech měl jiný názor.

18. V citovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 2485/13 Ústavní soud též uvedl základní kritéria pro posouzení ústavní konformity zásahu do vlastnických práv jednotlivce použitím dočasných majetkových zajišťovacích institutů: *„rozhodnutí musí mít zákonný podklad (čl. 2 odst. 2 Listiny), musí být vydáno příslušným orgánem (čl. 2 odst. 2, čl. 38 odst. 1 Listiny) a nemůže být projevem svévole (čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR a čl. 2 odst. 2 a 3 Listiny), což znamená, že vyvozené závěry o naplnění podmínek uvedených v příslušných ustanoveních trestního řádu nemohou být ve zcela zřejmém nesouladu se zjištěnými skutkovými okolnostmi, jež jsou orgánům činným v trestním řízení k dispozici“* (bod 52). Dále je třeba přistoupit k přezkumu proporcionality napadeného zajišťovacího nástroje, tedy k posouzení *„zda není zřejmý nepoměr mezi závažností prověřované trestné činnosti a rozsahem zajištění ve vztahu k možností stěžovatele jako podnikatele dále vykonávat činnosti, jež s tímto podnikáním souvisí“* (bod 56 citovaného nálezu).

19. Na rozdíl od zajišťovacího institutu spočívajícího v omezení osobní svobody obviněného, kde má soud fakticky jenom dvě možnosti rozhodnutí – buď vzít obviněného do vazby, respektive jej tam ponechat, nebo ho pustit na svobodu (byť i s použitím institutů nahrazujících vazbu) –, umožňuje trestní řád orgánům činným v trestním řízení při použití institutu zajištění peněžitého majetku jistou flexibilitu co do rozsahu prováděného zajištění, který lze měnit i v průběhu trvání zajištění. Zejména lze s předchozím souhlasem předsedy senátu a v přípravném řízení státního zástupce umožnit majiteli účtu se zajištěnými peněžními prostředky do jisté míry nakládat (srov. § 79a odst. 2 trestního řádu), což by mělo v případech déletrvajícího zajištění vést k umožnění odůvodněných dispozic, ovšem pod dohledem rozhodujícího orgánu činného v trestním řízení, které by dostaly oprávněným soukromým majetkovým zájmům jednotlivce. V takovém přístupu se projevuje respekt k šířeji vnímanému principu presumpce nevinny, což je zejména důležité v situacích, kdy se zajišťuje majetek osoby odlišné od osoby trestně stíhané. Postup orgánů činných v trestním řízení

ohledně umožňování určitých dispozic se zajištěnými peněžními prostředky pak nepochybně bude mít dopad na celkové hodnocení přiměřenosti použití tohoto zajišťovacího institutu.

20. Je ovšem zřejmé, že mohou nastat situace, kdy stíhaná nebo třetí osoba pod hrozbou trestního stíhání nebo zajištění majetku v trestním řízení provede zastírací majetkové dispozice tak, aby případné zajištění dopadlo na co nejmenší majetek, který byl určen ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byl užit nebo je výnosem z trestné činnosti, čímž se může uměle vytvořit dojem, že zajištění se vztahuje na veškerý majetek zasažené osoby nebo alespoň na jeho podstatnou část. V takové situaci jistě nebude vhodné, aby vůči zasažené osobě byly uplatněny zmírňovací prostředky podle § 79a odst. 2 trestního řádu. Nicméně je povinností orgánu rozhodujícího o zajištění se s takovými relevantními okolnostmi a skutečnostmi řádně vypořádat v odůvodnění rozhodnutí, jímž je odepřen souhlas s konkrétními dispozicemi se zajištěným majetkem.

21. Ze subsidiární a fakultativní povahy zajišťovacího institutu vyplývá, že v případě déletrvajících zajištění peněžních prostředků, u kterých existuje důvodné podezření, že byly určeny ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byly užity nebo jsou výnosem z trestné činnosti, orgán rozhodující o zajištění musí vedle sledování veřejného zájmu na odhalení trestné činnosti a potrestání jejího pachatele, jakož i na minimalizaci jejích negativních dopadů v majetkové sféře třetích osob (s čím souvisí též zájem na případné reparaci pro poškozené trestnou činností), s plynutím času stále více dbát na ochranu ústavně chráněných a oprávněných zájmů soukromé osoby zasažené zajištěním majetku na nerušeném užívání vlastnictví a na podnikání. Při hledání proporce mezi veřejnými a soukromými zájmy musí orgán rozhodující o zajištění pečlivě zvažovat, ke kterým konkrétním platbám a v jaké konkrétní výši je o jeho souhlas žádáno, a své rozhodnutí o udělení či odepření souhlasu musí řádně odůvodnit, a to i s ohledem na délku trvání zajištění a rozsah zajištěného majetku vůči majetku a závazkům zasažené osoby.

22. Konečně v rámci obecných úvah vztahujících se k problematice projednávaného případu se Ústavní soud musel zabývat rovněž ústavněprávním rozměrem otázky vázanosti státních zástupců výkladovými stanovisky Nejvyššího státního zastupitelství, kterážto byla nastolena v argumentaci stěžovatelky i vrchního státního zastupitelství. Zde je předně nutné poukázat na jistou nesrovnalost v argumentaci stěžovatelky a vrchního státního zastupitelství, pokud jde o otázku, čeho by se ona vázanost měla týkat. Stěžovatelka totiž poukazuje zejména na interpretaci § 79a odst. 3 trestního řádu ve výkladovém stanovisku Nejvyššího státního zastupitelství č. 2/1998 (Vykl. 2/1998, dostupné v ASPI, č. LIT23086CZ), které explicitní důvod pro omezení nebo zrušení zajištění spočívající v tom, že pro trestní řízení zajištění již není potřeba, rozšiřuje s ohledem na kontext uvedeného ustanovení o důvod spočívající v existenci nákladů nastalých po tom, co byly peněžní prostředky zajištěny. Interpretace trestního řádu protichůdná výkladovému stanovisku pak logicky umožňuje státnímu zástupci zajištění omezit nebo zrušit, jenom když ho již není pro účely trestního řízení potřeba. Právě k této interpretaci se přitom bez hlubšího zdůvodnění přiklonil státní zástupce vrchního státního zastupitelství v ústavní stížnosti napadeném usnesení. Naopak ve vyjádření vrchního státního zastupitelství k ústavní stížnosti je primárně řešena otázka aplikační vázanosti, tedy zdali je § 79a odst. 3 trestního řádu ustanovením obligatorním, příkazujícím zajištění omezit nebo zrušit v jím předpokládaných případech, nebo je posuzování existence podmínek pro zrušení nebo omezení zajištění v diskreční pravomoci státního zástupce. Podle vrchního státního zastupitelství pak je ponecháno „zcela na úvaze státního zástupce, zda podmínky pro omezení, příp. zrušení zajištění shledá či nikoliv“.

23. Ústavní soud při řešení nastolené otázky bere v úvahu doktrinální názor, dle kterého sice výkladová stanoviska nepůsobí ex lege závazně, precedenční silou, ovšem v kontextu posílené působnosti nejvyššího státního zástupce novelou trestního řádu účinnou od 1. ledna 2002 mají vyšší význam než jako pouhý nezávazný právní výklad (viz Fenyk, J. Veřejná žaloba, díl druhý. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti ČR pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2002, s. 229). Z této normativní konstrukce je pak možné vyvodit závěr, že byť výkladová stanoviska nestanovují povinnost řídit se v nich podaným výkladem trestního řádu, postup státního zástupce na základě vlastního protichůdného výkladu by měl být podepřen odůvodněním pro účely jeho přezkoumatelnosti.

24. Ústavnímu soudu nicméně při posuzování ústavní stížnosti nenáleží vykládat zákonné nebo podzákonné právní předpisy či výkladová stanoviska a jiné interní instrukce, respektive jejich výklad hodnotit, pokud jejich aplikací nedochází k porušení základních práv stěžovatele garantovaných ústavním pořádkem České republiky. K diskrečním pravomocem státního zástupce při výkonu dozoru v trestním řízení tak Ústavní soud uvádí, že tyto neumožňují rozhodování svévolné, neodůvodněné, a tedy nepřezkoumatelné. Naopak každé rozhodnutí založené na úvaze státního zástupce musí respektovat zásadu rovnosti před zákonem, ze které též vyplývá požadavek postupovat obdobně v obdobných situacích a neodchylovat se od předvídatelných postupů – zejména pokud jde o zásah do soukromé sféry jedince – bez uvedení důvodů pro takové rozhodnutí.

B. Vlastní posouzení ústavní stížnosti

25. Ústavní soud posoudil ústavní stížnost stěžovatelky a spisový materiál ve světle práve uvedených ústavněprávních výkladů týkajících se procesního institutu zajištění peněžních prostředků dle § 79a trestního řádu a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná. Napadenými rozhodnutími Vrchního státního zastupitelství v Praze a Vrchního soudu v Praze bylo nepřiměřeným způsobem zasaženo do ústavního práva stěžovatelky na spravedlivý proces při rozhodování o rozsahu zásahu státu do jejího majetku.

26. Peněžní prostředky byly stěžovatelce zajištěny usnesením policejního orgánu ze dne 28. 12. 2011 v souvislosti s probíhajícím trestním řízením ve věci třetí osoby, stíhané pro trestné činy podplácení podle § 161 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákona, podplácení podle § 332 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku, pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 128a odst. 1, 2 písm. a), b), trestního zákona ve formě organizátorství podle § 10 odst. 1 písm. a) trestního zákona a porušování povinností při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 3 trestního zákona ve formě organizátorství podle § 10 odst. 1 písm. a) trestního zákona, a dalších obviněných osob.

27. Jak již bylo uvedeno výše, zajištění peněžních prostředků musí trvat jen po nezbytně nutnou dobu, kdy je vzhledem k dosažení účelu trestního řízení nutné. Na rozdíl od zajišťovacího institutu vazby (viz § 72a trestního řádu) zákon nestanovuje lhůty pro celkové možné trvání zajištění majetku v přípravném řízení a řízení před soudem, což je ostatně s ohledem na rozmanitost situací, v nichž bude nutno tohoto nástroje užít, pochopitelné. O to víc je při posuzování přiměřenosti užití nástroje zajištění peněžních prostředků namíste požadavek zohlednění rozsahu, způsobu a délky trvání zajištění s ohledem na specifika stíhané trestní věci. Úvaha o těchto otázkách se musí objevit též v řádném odůvodnění konkrétního rozhodnutí o zajištění či jeho omezení.

28. V posuzovaném případě byly stěžovatelce dle jejího tvrzení od vydání napadeného rozhodnutí zajištěny veškeré peněžní prostředky, včetně všech došlých plateb po datu zajištění, čímž v době podání ústavní stížnosti došlo k situaci, že po dobu 23 měsíců stěžovatelka neměla vlastní zdroje k plnění smluvních povinností a hrazení zákonných plateb a provozních nákladů. Ze spisového materiálu vyplývá, že během předmětného trestního stíhání od roku 2012 do roku 2013 na základě žádostí stěžovatelky o uvolnění zajištěných prostředků na platby záloh na daň z příjmu právnické osoby státní zástupkyně zajistila součinnost s Finančním úřadem pro Prahu 2 a po ověření správnosti údajů uvedených v žádosti udělovala v souladu s ustanovením § 79a odst. 2 trestního řádu souhlas k úhradě pohledávek Finančního úřadu pro Prahu 2 ze zajištěného bankovního účtu stěžovatelky. Naopak v nyní posuzovaném případě nečekaně, bez jakéhokoli odůvodnění změny rozhodovací praxe státního zástupce vrchního státního zastupitelství žádosti stěžovatelky o uvolnění zajištěných prostředků na platbu daně nevyhověl.

29. Již tato skutečnost eroduje výklad státního zástupce učiněný v ústavní stížnosti napadeném usnesení a dovozující nedůvodnost omezení zajištění stěžovatelčiných peněžních prostředků. Rozhodnutí státního zástupce tak neobstojí při ústavněprávním přezkumu již právě z důvodu absence zdůvodnění odklonu od předchozího postupu ve stejné trestní věci, který byl nadto plně v souladu s povinností vzít v potaz i ochranu ústavně chráněných a oprávněných zájmů soukromé osoby zasažené zajištěním majetku na nerušeném užívání vlastnictví a na podnikání. Mimoto ovšem odůvodnění napadeného usnesení státního zástupce (jakož i vrchního soudu) postrádá též další nezbytné úvahy o rozsahu zajištění, a to i s ohledem na délku jeho trvání. Státní zástupce toliko konstatoval nedůvodnost podaných žádostí o omezení zajištění; s tím, že z dosavadního průběhu vyšetřování nevyplývalo, že by již bylo dosaženo předpokládaného účelu zajištění, a že sama skutečnost, že stěžovatelka má hradit závazky různého druhu nemůže být důvodem pro omezení zajištění peněžních prostředků. Vrchní soud pak k tomu jen doplnil, že zájem na dosažení účelu zajištění je v dané fázi řízení silnější než možný zájem stěžovatelky na úhradě jejích závazků označených v předmětných žádostech. Za této situace nelze než uzavřít, že státní zástupce ani vrchní soud nedostáli požadavkům kladeným na odůvodnění jejich rozhodnutí zasahující do ústavně chráněného vlastnického práva stěžovatelky, zejména se nevypořádali se specifiky stíhané trestní věci a zajištění stěžovatelčiných prostředků, a to i s ohledem na jeho délku a na skutečnost, že v předešlých případech, nikoliv neobdobných, již omezení zajištění pro konkrétní platby bylo státní zástupkyní odsouhlaseno.

30. Ústavní soud tak shrnuje, že nedostatečným, ba arbitrárním vypořádáním se s žádostmi stěžovatelky o omezení zajištění jejích peněžních prostředků vrchního státního zastupitelství a vrchní soud porušily její ústavně zaručené právo na spravedlivý proces. Za takové skutkové konstelace, jako je dána v posuzovaném případě, je stěžovatelka napadenými rozhodnutími Vrchního státního zastupitelství v Praze a Vrchního soudu v Praze nucena bez náležitého odůvodnění snést břemeno, které jí dle jejího vyjádření nejenom znemožňuje hospodářskou činnost, což by bylo do určité časové doby s ohledem na význam zájmu na vyšetření stíhané trestné činnosti plně ospravedlnitelné, ale v současné době ji s ohledem na rozsah zajištění, délku jeho trvání i hrozící sankce za neplacení daně může vystavit až nebezpečí faktické likvidace.

31. Ústavní soud zdůrazňuje, že neposuzoval samotnou oprávněnost ani odůvodněnost rozhodnutí o zajištění peněžních prostředků na účtu stěžovatelky ze dne 28. 12. 2011 ani podstatu trvání celého zajištění peněžních prostředků stěžovatelky a na půdorysu předložené ústavní stížnosti nedochází ani k obecnému závěru o nepoměru mezi veřejným zájmem na

potírání trestné činnosti a soukromým zájmem stěžovatelky na užívání vlastnictví. V posuzovaném případě ústavní stížnost směřuje proti rozhodnutím, jimiž orgány veřejné moci rozhodovaly o žádosti stěžovatelky o omezení zajištění a jež byla vydána, aniž by vůbec orgány veřejné moci zvažovaly a zdůvodnily zásah do práv stěžovatelky a případné další majetkové škody, které by jí jejich rozhodnutím mohly vzniknout. Při takové absenci řádného odůvodnění napadených rozhodnutí Ústavní soud nemohl ani bez dalšího zhodnotit samotný výsledek napadených rozhodnutí – ten je možno posoudit, jen je-li podložen náležitým odůvodněním, což se v projednávaném případě nestalo. Ústavní soud se proto nezabýval tím, v jaké výši a za jakým účelem stěžovatelka požadovala peněžní prostředky uvolnit, neboť s ohledem na principy subsidiarity a minimalizace zásahů Ústavního soudu musí tuto úvahu nejprve provést a řádně odůvodnit příslušný státní zástupce a obecný soud.

32. S ohledem na vše výše uvedené tedy Ústavní soud dospěl k závěru, že napadenými usneseními Vrchního soudu v Praze a Vrchního státního zastupitelství v Praze bylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatelky na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny, a nepřímou tak bylo zasázeno i do jejího práva vlastnit majetek dle čl. 11 Listiny. Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil [§ 82 odst. 1 a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 17. dubna 2014

Kateřina Šimáčková
předsedkyně senátu